

EL MOVIMENT VEÏNAL A CA N'AURELL: UNA APROXIMACIÓ A PARTIR DE LES FONTS ORALS. ENTREVISTES A FLOREAL SO-RIGUERA, MARIA DOLORS DUOCASTELLA, JOSEP POU, MARC GALÍ I ÀNGELS CLOSA

Pol Meseguer i Bell

Resum

El present estudi, a través de les fonts orals, pretén donar a conèixer la realitat d'una de les moltes associacions de veïns que es crearen a Terrassa a les darreries de la dictadura franquista i la Transició per a dotar de millores els seus barris. A més a més, s'intenta fer una breu història del barri des dels seus orígens fins a l'actualitat, per a entendre millor la realitat amb què ens trobarem al llarg de l'anàlisi de l'Associació de Veïns de Ca n'Aurell.

Abstract:

This study, based on oral sources, is aimed at revealing the reality of one of the many residents associations established with the objective of improving Terrassa's neighbourhoods during the final years of the Franco dictatorship and the transition to democracy. We also attempt to give a brief history of the neighbourhood from its origins to the present day, to help us better understand the actual state of affairs we find as we analyse the Ca n'Aurell Residents Association.

L'estudi del moviment veïnal ca n'aurellenc que tenen al davant no té cap més intenció que aportar a la historiografia terrassenca quelcom que encara no s'ha treballat gaire per part dels historiadors de la nostra ciutat. Tan sols podem trobar a les nostres biblioteques dos estudis sobre barris de Terrassa, un de les Arenes de finals dels anys vuitanta, de Comellas i Montoliu, amb un caràcter molt planer,¹ i un altre que és tot un exemple, l'estudi sobre Ca n'Anglada de Ballarín, Casas i Màrquez,² del 1996. Així, doncs, Terrassa, com quasi totes les altres ciutats de Catalunya, té un pobre bagatge d'estudis del moviment veïnal de l'últim tram del Franquisme i de la Transició; aquesta situació s'hauria d'anar corregint paulatinament, per tal de mostrar la veritable importància que van tenir i deixant enrere la visió que les forces polítiques ens han volgut donar d'una Transició ja predissenyada, i conduïda per part d'unes elits portadores del nou sistema democràtic.

D'altra banda, la temàtica veïnal també s'ha tractat en altres obres sobre el període. La primera de fer-ho va ser la *Història de Terrassa* publicada el 1987 i coordinada per Xavier Marcet. En aquest cas les referències són ínfimes, com a màxim dues o tres citacions sobre alguna problemàtica veïnal, però sense desenvolupar-les, cosa que mostra les dificultats que té l'estudi dels moviments veïnals, i més en una època tan propera als fets com el 1987. Per tant, aquesta obra general no va fer més que donar dues pinzellades que denotaven l'existència del moviment, però res més enllà. Vint anys després, el 2007, un grup d'historiadors vinculats al Centre d'Estudis Històrics de Terrassa han publicat *Combat per la llibertat. Memòria de la lluita antifranquista a Terrassa, 1939-1979*,³ una obra que ressegueix la lluita terrassenca contra la dicta-

dura, però que torna a oblidar el moviment veïnal, sense donar-li la importància que va tenir durant aquells anys contra el consistori, i per a pal·liar les necessitats bàsiques de tants barris de Terrassa. El fet, tanmateix, no desmereix una obra que ha obert les portes a d'altres investigacions, i que alhora han analitzat molta altra gent i col·lectius que lluitaven per un objectiu comú: la fi del règim franquista. Tot i això, s'ha de puntualitzar que l'estudi de les associacions de veïns no és una tasca fàcil, sinó que requereix molt de temps per tal d'entrevistar els seus protagonistes, però és una tasca molt important, i que cal fer, cosa que no s'ha pogut dur a terme per a altres fets històrics. A més a més, en la majoria dels casos, la documentació referent a aquells anys és poca, i molts cops inexistent, ja que sovint no es disposava d'un local on reunir-se i arxivar els papers, o perquè amb el pas del temps s'han perdut, en no donar-los ni preveure la importància que tindrien en el futur, per a investigar-ne la gènesi i el desenvolupament. Aquest és el cas de l'Associació de Veïns de Ca n'Aurell, que no conserva documentació d'abans del 1992.

Molts dels barris de Terrassa van tenir uns moviments molt reivindicatius, com ara Ca n'Anglada, Sant Llorenç, els Grups de Guadalhorce o el Pla del Bon Aire. Tanmateix, l'estudi del moviment veïnal de Ca n'Aurell, com veurem, té unes característiques molt diferenciades dels casos mencionats, ja sigui perquè era un entorn ja consolidat a mitjan segle XX, com perquè l'estructura socioeconòmica que el compon sigui del tot diferent de la dels barris mencionats anteriorment. A més, l'actual Associació no té documentació prèvia al 1992, com hem apuntat, i, per tant, qualsevol informació documental que hauria servit de referència no s'ha pogut utilitzar, a banda d'alguns fullets de propaganda de festes o de taules rodones que guardava algun dels entrevistats. Possiblement la documentació és al local d'en Floreal Soriguera, que té algunes caixes amb diferents tipus de documentació, on s'hi podria trobar una rica font documental, això sí, després d'una classificació temàtica. Aquesta tasca s'hauria de realitzar, en el futur, per tal de complementar aquest estudi, que se cenyeix a les informacions orals proporcionades pels entrevistats.

El barri de Ca n'Aurell

Abans de començar a analitzar el moviment veïnal, sembla convenient fer un repàs a l'evolució del barri, per tal que el lector se situï davant les realitats d'aquest i de la seva evolució històrica. I també és una oportunitat per a fer una síntesi dels coneixements sobre el barri, que s'ampliaran posteriorment amb les entrevistes. Alhora, es contribueix a fer créixer el coneixement sobre la ciutat, que molts cops no té prou cura del passat dels seus barris, ja siguin relativament nous o amb un llarg recorregut, com és el cas de Ca n'Aurell.

Per trobar el naixement del barri, hom s'ha de remuntar fins l'any 1878, en què es va projectar el que s'anomenaria el barri de la Riera del Palau, situat al marge dret

del llit de la riera del mateix nom (l'actual Rambla d'Ègara). Abans, però, Jaume Torrella ja havia edificat les primeres cases a l'altra banda de la riera, tal com es mostra al padró del 1868. La part nord del barri encara es coneixeria, als primers decennis del segle XX, com l'Ombra Bona, un topònim arrelat a la zona des del segle XI. Ràpidament, el barri esdevingué un veritable eixample per a una vila de Terrassa que ja tenia 11.199 habitants i va ser el primer barri amb personalitat pròpia independent del centre històric, amb la urbanització, el 1899, dels carrers de l'Infant Martí, de Galileu, de Newton i de Watt. Tanmateix, "era un barri pobre i des del centre de la ciutat estava mal vist viure més enllà de la riera",⁴ tal com també passaria amb altres barris que s'anirien creant a la segona meitat del segle XX, com ara Ca n'Anglada, Torresana o Sant Llorenç. Ara bé, a Ca n'Aurell la immigració que va arribar venia d'altres comarques catalanes, del País Valencià i de l'Aragó, atreta per la indústria tèxtil egarenca. Com passaria més endavant en els casos assenyalats, els mateixos treballadors arribats es van anar construint les primeres cases de l'altra banda de la riera, que daten tímidament del final del XIX, i sobretot de començaments del XX, quan s'estructura el barri a partir d'aquestes cases d'autoconstrucció, d'un sol pis i fetes segons el model anglès, amb un pou mitger i hort al darrere, de façanes estretes i gran llargària. Pel que fa al tema dels pous, el barri és molt ric en aigua subterrània i, per tant, aleshores era ben normal que els veïns compartissin els pous per a beure, per als horts i les necessitats de la llar.

Durant els anys de la Segona República, la ciutat es començà a eixamplar en diferents direccions, tot dibuixant un perfil de desenvolupament circular,⁵ amb un barri com Ca n'Aurell que continuava creixent a un ritme similar. D'altra banda, tornant a la toponímia, l'actual nom del barri s'anà agafant al llarg dels primers decennis de segle, tot agafant el nom del mas anomenat Ca n'Aurell,⁶ avui desaparegut, i que estaria situat a l'actual barri de la Cogullada. Tanmateix, els Aurell tenien la majoria de les seves terres dins de l'actual zona del barri que porta el seu nom. Així, doncs, el nom primitiu del barri, el de la Riera del Palau, s'anirà quedant desplaçat en benefici del de Ca n'Aurell. La família Aurell va mantenir la masia fins que es projectaren els habitatges del Congrés Eucarístic, que la van fer enderrocar, conjuntament amb el molí i la font que hi havia, on la gent del barri segurament es deuria reunir amb tota la família, a les hores d'esbarjo. Altrament, els Aurell tenien una fàbrica tèxtil al centre de la ciutat, al carrer de Sant Francesc: la coneguda Pont, Aurell i Armengol. Tot i això, mai no deixaren de banda el conreu de les terres, que tenien arrendades a alguns masovers.

Al començament del segle, el barri deixà d'estar separat del centre, quan l'Ajuntament va procedir al cobriment de la riera, que seria desviada pel nord, cap a Can Boada, tot creant la Rambla d'Ègara, que va pal·liar la separació d'una part de la ciutat, que aniria creixent al llarg del segle. Als anys cinquanta i seixanta, amb un barri força consolidat, sobretot el sector més proper a la Rambla, van reeixir

algunes iniciatives que portaren al barri nous indrets d'esbarjo i de culte, per als veïns. Un d'ells és l'actual edifici de la parròquia de la Sagrada Família, que data del 1951, i que fou un nou centre religiós per al barri, després que als anys trenta ja s'hagués construït a l'actual carrer de Galvani una església evangelista. Tot i això, la parròquia ja venia d'una llarga existència, des del 1932, quan s'instal·là a la capella i convent de les Germanes Josefines, a la Cogullada.⁷ D'altra banda, el 1959 el barri guanyà el parc de Sant Jordi com a espai públic, com ja ho havia estat durant la Guerra Civil espanyola, i que alhora és el patrimoni més valuós que té avui dia, amb la masia Freixa i els seus jardins, monument modernista de Lluís Muncunill del 1907 que, situat al bell mig del barri, actua com el pulmó verd d'aquest. Això va ser possible gràcies al fet que l'Ajuntament es féu càrrec de la compra dels terrenys i de la masia, que, segons en Floreal Soriguera i la Maria Dolors Duocastella, "estava en força mal estat i les reparacions se les havien de pagar els masovers". Tanmateix, per a poder pagar a la família Freixa, l'Ajuntament va haver de construir pisos als terrenys on hi havia l'entrada de la finca, tot destruint un portal modernista amb uns forjats i uns pilars amb trencadís. Pel que fa al vessant esportiu, serà el 19 de juliol del 1966 quan s'inaugurà un dels equipaments que té avui el barri: el pavelló de la Sagrada Família, on juga el Club SFERIC, amb dues seccions, la de bàsquetbol i la d'hoquei patins. Encara que sigui privat, és l'únic indret on es pot practicar esport, perquè no hi ha cap poliesportiu públic.

Si aquestes van ser les noves aportacions per a la gent del barri, després de les riudes de l'any 1962 l'Ajuntament procedí a l'enderrocament del Grup Escolar Torrella,⁸ un edifici d'estil modernista de l'arquitecte Josep Maria Coll i Bacardí i que era l'indret on la quinxalla de Ca n'Aurell anava a l'escola. Entre ells, un dels entrevistats de l'Associació: en Floreal Soriguera. L'edifici s'havia inaugurat el 1916, gràcies a la donació d'uns terrenys pel testament d'Antoni Torrella i Mauri, el 1910. Aquesta decisió del consistori mobilitzà la gent del barri, i de la resta de la ciutat, per tal de no perdre una joia arquitectònica de la ciutat i un indret bàsic per als nens de la zona. El problema se solucionà el 2 de novembre del 1966, amb la inauguració de l'actual Col·legi Públic França, el qual va rebre aquest nom en honor del govern francès de Charles de Gaulle, que va fer donació dels diners necessaris per a construir la nova escola i dotar-la de material pedagògic, després d'una recaptació efectuada a través de la ràdio i televisió franceses per a pal·liar el desastre del 25 de setembre del 1962.

A les dècades dels seixanta i els setanta, el barri començà a canviar de fisonomia, fet que també remarcarem més endavant, per la construcció de nous edificis d'habitatges moderns, que feien tirar a terra moltes de les cases construïdes des de finals del segle XIX i començaments del XX. Aquesta tendència s'ha anat mantenint fins a l'actualitat, en què els pisos cada cop tenen més presència, davant de cases que resten ensotalades, enmig d'edificis que desvirtuen els inicis de la barriada i, per tant, també

la seva composició social. D'aquesta època tenim un estudi del sociòleg Rogeli Duocastella, rector del barri durant uns anys, sobre l'estructura social del barri el 1967, i arriba a la conclusió que en algunes parts del barri de Ca n'Aurell hi havia un nivell econòmic elevat, i en d'altres (la gran majoria), el sector predominant eren les classes mitjanes.⁹ En aquells mateixos anys, els ca n'aurellencs tenien a mà “molt de comerç, moltes botigues que cobrien les necessitats dels veïns d'aleshores. Estava tot ple de fàbriques, al carrer Salvà, que agafava els quatre carrers on hi havia la fàbrica de Can Sanllehí, o l'Anònima, on actualment hi ha un supermercat, entre d'altres que estan desapareixent”, tal com diu en Floreal Soriguera, per mostrar la vitalitat comercial i industrial del barri. Cosa que corrobora en Josep Pou, afirmant que “hi havia molta indústria, a Ca n'Aurell”, amb fàbriques com Cal Vila, Hilaturas Matarí, La Magdalena o bé el Vapor Badiella (Vapor Cortès), a part de les ja esmentades més amunt.

Durant aquests anys finals de la dictadura el barri continuarà creixent, gràcies també a aquestes construccions verticals, paral·lelament a tota la ciutat, que va passar de 58.880 habitants el 1950 a 158.507 el 1981. Avui, el barri de Ca n'Aurell segurament és el més poblat de Terrassa, amb 17.306 habitants, en una superfície de tan sols 0,96 km². La divisió territorial de l'Ajuntament per districtes col·loca avui Ca n'Aurell dins el districte quart, juntament amb la Maurina, la Cogullada, les Martines, Roc Blanc i Can Palet de Vista Alegre, que té la seva seu al Centre Cívic Maria Aurèlia Capmany, situat a la Maurina, barri veí de Ca n'Aurell cap a l'oest, juntament amb el barri del centre, a l'est, Can Boada al nord-oest, i la Cogullada, al sud.

El moviment veïnal a Ca n'Aurell

El moviment veïnal de Ca n'Aurell, com ja s'ha esmentat, serà analitzat a partir de l'aportació de les fonts orals d'alguns dels seus protagonistes, concretament cinc

Fig. 1 Mapa actual de la ciutat de Terrassa, amb els barris que es van anar formant durant el segle XX. El barri de Ca n'Aurell hi està delimitat amb color negre.

Fig. 2. Mapa del barri de Ca n'Aurell, delimitat per l'avinguda d'Àngel Sallent, la Rambla d'Ègara, el passeig del 22 de Juliol i les carreteres de Montcada i de Martorell.

d'ells.¹⁰ La primera entrevista, que va ser ampliada posteriorment, fou feta a en Floreal Soriguera i a la Maria Dolors Duocastella. Ell és pintor, nascut el 1927 a França i arribat a Ca n'Aurell el 1932. La Maria Dolors, cuidadora de malalts, sociòloga i actriu, va néixer a Manresa el 1926 i es va traslladar al barri el 1951, tot i que ja vivia a Terrassa. La segona entrevista va ser feta a Josep Pou i Camí, treballador del tèxtil (desbarrador), nascut l'any 1929 a Ca n'Aurell. I la darrera entrevista té com a protagonistes en Marc Galí, financer, nascut el 1955 a Terrassa i que poc després es va traslladar a Ca n'Aurell; i l'Àngels Closa, que va néixer a Terrassa el 1957 i és professora de matemàtiques a un institut al mateix barri.

L'Associació de Veïns de Ca n'Aurell té una data de fundació clara, que és el desembre del 1977, quan diversos ca n'aurellencs es reuniren en assemblea i triaren els seus representants als locals de la parròquia de la Sagrada Família. Ara bé, a partir de les entrevistes a diversos membres d'aquells primers anys, es pot arribar a afirmar que el moviment va començar més enrere, amb fets puntuals a mitjans i a finals dels seixanta, però que tenia un caràcter, com hem dit, més puntual, i no pas tan estructurat com ja ho serà a partir del 1977 i 1978. En aquest cas anterior és on hi ha hagut problemes amb la datació de l'inici de les iniciatives i reunions del grup que formava l'Associació de Veïns, fet que també va passar a l'estudi sobre l'Associació de Ca n'Anglada,¹¹ en què les fonts orals van donar diferents dates, de manera que els autors van decidir d'escollir dos anys i la data de creació se situaria en un punt intermedi: 1967/1968. Aquesta situació venia a ser del tot normal aleshores, en què, fora de la legalitat, es creaven comissions de barri clandestines, que posteriorment afavoririen, anys després, la creació d'una associació de veïns, tal com

diu Martínez i Muntada: “En ocasions, l’Associació no es creava fins a mitjan anys setanta.”¹² Tanmateix, per al cas de Ca n’Aurell hom es decantaria cap a començaments dels setanta, a partir de la informació d’en Floreal Soriguera, que diu que “feia cinc anys que ens movíem, potser, ens venien a informar que es podien demanar coses a l’Ajuntament, un d’ells era l’Escofet.” A part dels problemes de datació, un tret més que els distingia és que mai no van estar inscrits enlloc, fins que el 1992 van esdevenir “legalment” una associació de veïns. En Josep Pou descriu que “el que trobava més gloriós a l’època és que no vam ser mai reconeguts oficialment, sempre vam anar per la nostra.”

Abans de tot, cal assenyalar que, tot i ser un barri consolidat en el temps, la manca d’infraestructures tindrà el mateix relleu que a les noves barriades, ja que la manca d’infraestructures vindrà donada, tal com diu en Marc Galí, perquè, “de fet, el problema del barri era que no hi havia infraestructures; és clar, al costat del centre... S’estava invertint als altres barris, creant-hi infraestructures, i aquí, de fet, encara estem igual”, en qüestió d’ambulatoris, escoles, escoles bressol o, fins i tot, de transport públic. Així, doncs, tot i ser un barri ben assentat, els ca n’aurellencs, per a poder gaudir dels serveis bàsics, s’hauran de moure cap al centre de la ciutat quan sigui necessari. Ja als mateixos anys seixanta i primers setanta, quan el moviment encara era quelcom puntual, en Floreal Soriguera esmenta que feien pintades pel barri, com ara “Volem autobusos’ o ‘Volem un centre propi’, perquè ens reuníem a

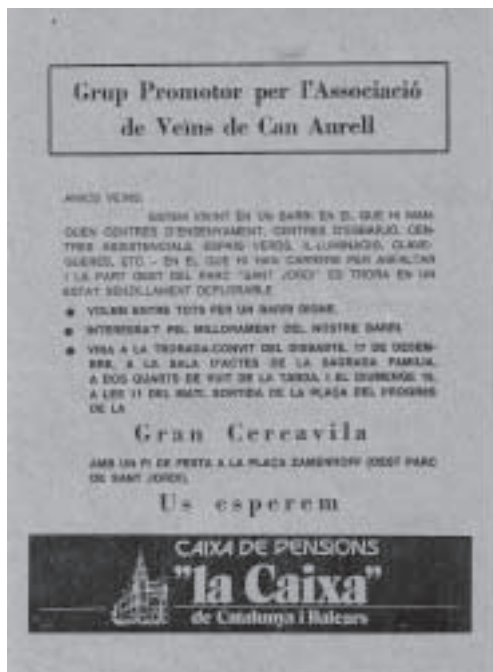

Fig. 3. Fulllet informatiu del Grup Promotor de l’Associació de Veïns per a l’acte de constitució.

cases de membres o a l'esplai del barri", tot mostrant la necessitat de tenir un transport públic que permetés a la gent del barri de moure's sense haver d'agafar el cotxe. Aquest darrer punt era força important, donada l'estructura social del barri, en què "l'edat de la gent en aquells anys era d'una mitjana alta, hi havia més gent de seixanta, gent molt gran", diu en Galí. O també d'altres dèficits importants, com una altra escola pel barri, que al final no es va situar dins de Ca n'Aurell, sinó a la Cogullada, a Can Niquet, de manera que restaven per al barri només el col·legi França i l'escola Isaac Peral, creada el 1971.

Les necessitats de Ca n'Aurell, doncs, venien a ser iguals que les de barris de nova construcció, com es pot veure en una actuació del maig del 1964 per part de l'Ajuntament, en què el barri es beneficiarà de la instal·lació d'una part dels 280 punts de llum que també s'instal·larien a Can Palet, Can Boada, la Maurina i el Poble Nou,¹³ els tres últims de recent creació. Per tant, podem retratar un barri amb unes necessitats bàsiques, com d'altres de nova construcció, en un moment en què el barri començava a créixer verticalment, amb l'edificació de blocs de pisos per tot el barri, que havien de simbolitzar la modernitat.

En aquesta mateixa direcció, la Maria Dolors Duocastella apunta que, en el moment que ella va arribar al barri, el 1951, "els carrers estaven sense asfaltar, els fils elèctrics i els del telèfon feien por, amb els pals, perquè penjaven molt, encara no sé com no hi havia més desgràcies, en aquells anys, per aquelles males condicions." Tot i això, els entrevistats no només van fer referència a Ca n'Aurell, sinó també a d'altres barris com la Maurina, on en Josep Pou explica que, amb els Minyons escoltes, "vam anar a fer barraques, sobretot a la Maurina, perquè aquí a Ca n'Aurell no n'hi havia. Els diumenges, amb els Minyons, vam anar-los a ajudar (...) ells s'asfaltaven els carrers, cosa que aquí no vam fer, i va venir més endavant." En canvi, Ca n'Aurell s'hauria d'esperar un temps, perquè el consistori procedís a asfaltar, si més no, els carrers principals del barri: "La part de dalt del carrer del Pare Llaurador va ser el primer de ser asfaltat, fins i tot va venir gent de l'Ajuntament a fer-ne la inauguració", però es va haver d'esperar per a veure aquests avenços, tal com diu ell mateix, "en plena Transició, abans tot era terra."

En aquests anys, a més a més, hi havia diferències palpables dins el barri, tal com afirma en Marc Galí quan se'l pregunta en aquest sentit: "Sí. A la part de Galileu, i fins a Faraday, estava molt més sedimentat, el barri; en canvi, a la resta, era gent molt més nova i més per construir amb molts espais lliures, amb horts i algun camp, encara que no n'hi hagués gaires, de zones obertes. Perquè el barri va créixer pel carrer del Pare Llaurador i al voltant d'aquí, i el carrer Faraday era com una frontera." I diu, també: "Tota la zona oest del parc de Sant Jordi estava molt malament i la zona nord, tocant a Can Boada, també estava molt malament." Tal com es fa palès a la referència de l'Àngels Closa, que apunta que alguns veïns de la part de dalt del carrer

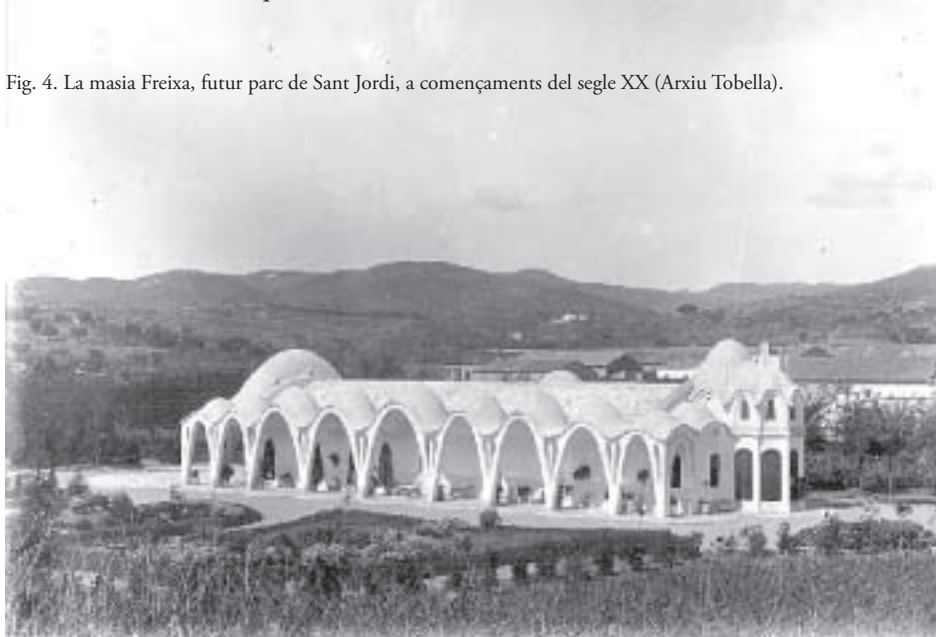

de Sant Marc van anar a donar queixa de les males condicions de la llum en aquella zona a l'Associació, és a dir, segurament durant la Transició o els primers anys de democràcia. A l'altre extrem del barri, ja passada l'avinguda d'Àngel Sallent, que és on acaba Ca n'Aurell per l'oest, hi trobem el barri aleshores anomenat o *Barrio de las latas*, que era un barri de barraques d'autoconstrucció, el qual avui coneixem amb el nom de la Maurina.

Al costat d'això, en Marc Galí apunta un fet curiós, que és que “en aquesta zona [zona entre els carrers de Torrella i Faraday i la placeta de Sant Oleguer] hi donava l'aigua una companyia privada, i als altres el servei públic. De la llum no és que n'hi hagués gaire queixa [a la part antiga del barri], n'hi havia més sobre l'asfalt, pels carrers sense asfaltar, carrers sense el clavegueram, que encara n'hi ha, com una part del carrer Torrella, i aleshores hi havia moltes parts així. Com la zona de darrere del Parc i la nord, com he dit.” Fets, tots ells, que mostren, tal com va dir el *Diari de Terrassa*, que l'Associació va ser el resultat de voler crear un “organismo que aglutine los intereses de los vecinos en defensa del barrio: falta de centros de enseñanza, centros de recreo, centros asistenciales, espacios verdes, iluminación, cloacas y el deplorable estado de la parte oeste del Parc Sant Jordi, han impulsado al grupo promotor a crear la asociación.”¹⁴

Les associacions van sorgir de l'entusiasme de la gent dels barris i les seves necessitats, però en molts casos van rebre el suport de professionals liberals, en aquest cas de Ca n'Aurell, per advocats, per tal de fer viables les associacions i assessorar-se dels temes que més els convenien. Tal com la Maria Dolors Duocastella

Fig. 4. La masia Freixa, futur parc de Sant Jordi, a començaments del segle XX (Arxiu Tobella).

esmenta, que estaven “assessorats per un tal Escofet, que ens va ajudar molt, que era del barri de Sant Pere o del Pla del Bon Aire. Ell tenia la idea que ens podíem agrupar per a fer associacions de veïns, perquè hi havia molt malestar perquè no s’arreglava res i la gent s’havia de fer les clavegueres, per exemple, o els carrers no asfaltats.” Sense el suport de molts d’aquests professionals, moltes propostes no haurien reeixit, però, com és que aquests sectors socials, com ara els advocats o arquitectes, s’inserien en els problemes socials dels barris, i no pas en els de la classe obrera? Un dels factors que els van conduir a ajudar les associacions veïnals era l’esclatxa legal que les possibilitava i els donava cert un marge de maniobra, i, per tant, no hi havia el mateix risc que donar recolzament a un grup d’obriers en vaga o en protesta per una millora de les condicions laborals, que era quelcom que els col·legis professionals respectius podien castigar, si es veien pressionats des de les institucions del règim.

Un dels casos en què el barri es mobilitzà, als anys seixanta, fou per l’amenaça d’enderroc del citat Grup Escolar Torrella, l’any 1962. La gent del barri es mobilitzà perquè, com diu Soriguera, “faltaven escoles, no n’hi havia cap, en aquells moments, al barri, i quan van ensorrar el Col·legi Torrella hi va haver molt moviment en contra cap a l’any 1962-1963, després de la riuada”, però “l’Ajuntament, com feien aleshores, va fer la seva, deixant de banda les reivindicacions, i hi van edificar grans edificis.” El mateix va passar amb el local on hi havia l’escola de mossèn Parellada, que també va ser reclamada pels veïns de Ca n’Aurell perquè no desaparegués, tal com diu en Josep Pou: “Es va posar a la venda i es venia l’escola a subhasta, i vam dir que hauria de quedar per a Terrassa”; tanmateix, la iniciativa no va reeixir. La construcció del Pavelló de l’SFERIC també va ser controvertida, segons en Floreal, car el barri volia un poliesportiu per a la mainada, però el que s’acabà edificant fou un edifici amb una pista privada per a jugar-hi a bàsquet i hoquei patins. Cosa que també va passar amb l’incendi de la Fusteria Colom, situada a la plaça del Progrés, del 4 d’octubre del 1973. El foc va provocar que quedés un solar i, tot i que els veïns “vam protestar, perquè pertanyia al barri, o bé l’havia de comprar l’Ajuntament, perquè tingués una funció pública, però la va comprar el club de tennis i no va ser pel barri. Tot i això, va haver-hi molta polèmica sobre l’ús, per si seria pel poble, o per ampliar la plaça del Progrés, però ha quedat com un club privat”, tal com diu la Maria Dolors. I, finalment, fora del moviment veïnal constituït el desembre del 1977, també hi hauríem de situar la lluita dels ca n’aurellencs que vivien a l’avinguda d’Àngel Sallent, l’abril del 1974, conjuntament amb els veïns de l’altra vorera, pertanyents a la Maurina, per no pagar les contribucions especials per les obres d’urbanització del citat carrer, ja que els veïns no havien estat consultats per part del consistori.¹⁵ Segons Villatoro, Llonch i Sabrià, el dia 7 de juny del 1975 els veïns de l’avinguda van anar a l’Ajuntament i se’ls va amenaçar amb un embargament.

Els primers anys, el moviment veïnal a Ca n'Aurell va acusar, com tants altres barris, la improvisació i la falta de recursos, que els duia a reunir-se, com hem dit, a les cases dels mateixos veïns; en aquest cas, la de la Maria Dolors Duocastella, al carrer del Doctor Salvà, o el local d'en Floreal, al carrer d'Arquimedes. O, fins i tot, "també vam ser al carrer de Faraday, on hi havia el Col·legi de Sant Tomàs d'Aquino, amb mossèn Parellada, el lloc on ara hi ha l'actual Esplai de Ca n'Aurell", tal com ens indica en Floreal. El 1977 van deixar l'espai de la parròquia, lloc on s'havien constituït, i "a partir de llavors vam anar al local del 'Suri'. Es va deixar la vessant religiosa, per fer una cosa més laica", diu en Galí.

Al barri, a part del moviment veïnal puntual des dels seixanta, s'hi van fer un munt d'activitats que acollien gent de tota la ciutat, sobretot dos tipus d'esdeveniments: els concerts i els mítings, que se celebraven al pavelló de la Sagrada Família, creat anys abans. Per a la inauguració, els ca n'aurellencs van poder gaudir de l'organització de la *Copa del Generalísimo* de bàsquet, de la qual el Reial Madrid en va sortir vencedor en derrotar el Joventut de Badalona. A més a més, el pavelló del barri va ser un focus d'atenció a la Terrassa dels darrers anys del Franquisme, gràcies a tot de concerts de molta anomenada: amb Raimon, que hi actuà diverses vegades el 1967; Lluís Llach; diversos festivals de la Nova Cançó, amb Joan Manuel Serrat, Guillermina Motta, Enric Barbat i Francesc Pi de la Serra, el desembre del 1966, i un altre el 1967 amb cantants com Pau Riba, Jaume Arnella o Xesco Boix; La Trinca i en Labordeta, el 1975; o el mateix cantant de folk nord-americà Pete Seeger, el gener del 1971, per no dir més noms destacats del moment. Tots ells van omplir de gom a gom el recinte esportiu. Fets que es repetirien amb alguns mítings del PSUC, als anys setanta, com el del maig del 1976, el primer autoritzat després de la Guerra Civil a Terrassa, amb Roc Fuentes, Rafael Zoyo o Agustí Daura.¹⁶ O el març del 1976, l'assemblea de més de 4.000 treballadors que decidiren continuar la vaga del sector metal·lúrgic, que passava per una greu depressió en aquells moments.¹⁷ I, fins i tot, actes d'Unió de Pagesos o de Convergència Democràtica de Catalunya.

Tornant a l'Associació de Veïns, el moment de creació de l'Associació pròpiament dita va ser recollida així pel *Diari de Terrassa*: "Recientemente ha sido elegida la primera junta que ha de hacerse cargo de la Asociación de Vecinos de Ca n'Aurell; la asamblea realizada contó con la presencia de unos cincuenta vecinos, de los cuales fueron elegidos once de ellos. La presentación de vecinos para ocupar un cargo fue libre y se siguió el sistema de mayor número de votos para ocupar los cargos." D'aquesta assemblea de veïns en sorgí la junta següent: Floreal Soriguera, president; Josep Pou, vicepresident; Josep Sorolla, tresorer; Marc Galí, secretari; a més a més, s'escolliren set vocals: Miquel Capmany, Àngels Closa, Miquel Canal, Gabriel Montcal, Dolors Marceló, Josep Maria Puig i Montse Trullàs.¹⁸ La mateixa nota de premsa apunta: "Por otra parte, cabe señalar que se han formado una serie de comi-

siones de trabajo para empezar a tratar los asuntos más problemáticos del barrio. Entre las distintas comisiones formadas, cabe señalar que han empezado a trabajar las de urbanismo, Josep Pou y Miquel Canal; Actividades Culturales Recreativas, Àngels Closa; y Cultura, cuyo responsable es Montse Trullàs.”¹⁹ Tanmateix, alguns membres de la junta constituïda no durarien gaire a l'Associació de Veïns, segons apunta l'Àngels Closa: “La Montse, el Montcal i el Capmany van desaparèixer aviat.” Aquest és un dels problemes de tota associació, sigui de la naturalesa que sigui, ja que en molts casos és difícil mantenir la mateixa intensitat de col·laboració, atès que sorgeixen problemes personals, de feina o de manca de motivació, per continuar treballant pel barri.

En aquells primers moments, segons la nota de premsa ja citada, els principals problemes eren els següents: “En la Comisión de Urbanismo lo que más urge en estos momentos es quizás la discusión del Plan General de Ordenación, que se trata a nivel de Coordinador de Asociaciones de Vecinos, en la que también participan los dos representantes elegidos en la asamblea. Sobre actividades culturales, se está preparando el tradicional carnestoltes, y en Cultura lo más urgente es que los terrenos de Cal Niquet, de la Cogullada, sean cedidos para la construcción de una escuela. Al respecto, cabe señalar que se han mantenido contactos con el alcalde, conjuntamente con la asociación de vecinos de la Cogullada.” Al mateix temps, assenyalava: “En un plazo breve, las restantes comisiones de trabajo empezarán a elaborar un programa de actuación y así empezar a trabajar; posiblemente dentro de unos días se efectuará otra asamblea, para presentar estos programas y cómo llevarlos a la práctica.”

Poc després de la seva constitució, l'Associació publica un article on es diu: “Des de fa dos mesos els veïns de Ca n'Aurell, veient les necessitats del barri, van creure interessant de crear l'Associació de Veïns de Ca n'Aurell, a fi de potenciar la col·laboració i la unió entre els veïns, per resoldre problemes concrets i per dinamitzar actes culturals, festes...”²⁰ I destacaven, alhora, la cooperació de la gent del barri, en aquests primers anys, en les activitats que organitzaven, com és el cas de la Cagada del Tió del 24 de desembre del 1977, “amb molta gent, sobretot quitxalla, amb regals, gràcies a la col·laboració de botiguers del barri”. Fet que es tornà a repetir amb la cessió d'un local a la gent de l'Associació per part de la senyora Antònia Borràs, de *Téjidos Progreso*, que, tal com diu en “Suri”, “estava buit i van dir que el podíem fer servir per a coses de l'Associació. Hi vam fer exposicions, *happenings*, festes, etcètera, tant a dins com a fora del local, fent de vegades tallers o activitats per a tothom. Va ser molt important, en aquell moment, per a l'Associació.” Activitats que van afavorir la participació: “Molta gent es va fer sòcia de l'Associació a partir d'aquestes activitats i ens coneixien a partir d'aquestes coses, i era on la gent deia les demandes i necessitats que feien falta per al barri”, segons diu la Maria Dolors Duocastella. Així mateix, hi havia gent del barri que col·laborà amb els veïns que es

mobilitzaven, tal com apunta en Floreal: “En aquells moments, nosaltres fèiem pintades a les parets del parc [de Sant Jordi], saltant per una tanca gràcies als masovers de la Masia Freixa, que eren amics nostres, i ens deixaven entrar quan no hi havia els amos.” Tanmateix, Duocastella diu que hi havia “com ara, gent que protesta per tot i gent conscienciada”, cosa que mostra que quasi tots els moviments veïnals van ser impulsats per unes minories, les quals rebien suport de la majoria de veïns, però sense que aquests s’hi impliquessin totalment, ja fos per la por dels últims anys del Franquisme i de la Transició o bé per manca de vocació o de voluntat.

El barri de Ca n’Aurell no va tenir dins el seu moviment veïnal religiosos tan actius com l’Agustí Daura, de Ca n’Anglada, que era un dels personatges més importants d’aquell barri d’autoconstrucció, i de tot Terrassa, en aquells primers moments de les associacions. Nogensmenys, la parròquia de la Sagrada Família tampoc no va quedar exempta de participació, en aquells anys de lluites, amb el pare Jaume Dasquens com un punt de referència, tot afavorint actituds de compromís social i netament prodemocràtiques, a l’esplai i a l’escoltisme que organitzava.²¹ A més a més, el rector Pere Vivó, l’1 de juliol del 1965, va donar una ferma resposta a Romualdo Gutiérrez, que havia criticat i atacat les misses que es feien en català a la ciutat.²² Més endavant, la parròquia tornà a corroborar la seva cooperació, com ja havia fet cedint locals als veïns ca n’aurellencs, amb la tancada d’uns obrers de l’AEG el 1976 en vaga, després que els haguessin desallotjat prèviament de la basílica del Sant Esperit. Alhora, el 7 de setembre de l’any 1977 se cediria la sala d’actes de la Sagrada Família al Comitè de Solidaritat, per un acte en favor de l’amnistia que va reunir uns mil assistents. I, un cop constituïda l’Associació de Veïns, Josep Pou assenyala que als anys vuitanta “hi havia un vicari que va venir durant un temps a l’Associació de Veïns”, fet que reafirma l’Àngels Closa: “De joves com nosaltres, hi havia el vicari [Alfred Gómez].” En Marc Galí puntualitza que “abans [de l’Associació] ja hi havia hagut *moguda*, a través de gent i al voltant de la parròquia i dels locals de la Sagrada Família on hi ha l’SFERIC.”

Un altre tret que destaca de les entrevistes que es van efectuar és que l’Associació, tot i rebre les influències polítiques indirectes de cadascun dels seus membres, tenia un marcat caràcter apolític. Les paraules de la Maria Dolors Duocastella expliquen el perquè d’aquest tret: “El moviment veïnal tenia tantes coses per demanar, que no demanàvem de quin partit era la gent. Si hi havia gent que no era tan d’esquerres, però tenien inquietuds d’una millora de la societat, era benvinguda al grup.” Lògicament, doncs, les influències dels partits o sindicats eren molt superficials en el programari i en les formes de l’Associació, tal com diu en Josep Pou: “No teníem cap influència exterior de cap partit ni sindicat; alguns sí que treballàvem políticament, no pas perquè hi aportéssim l’esperit del partit, no perquè féssim partit, simplement fèiem associació de veïns.” Tanmateix, això no va evitar que hi hagués individus del barri que a darrera hora intentessin entrar-hi; segons Marc Galí, “en el moment de

constituir-se les associacions de veïns, era un lloc polític; de fet, quan ens vam constituir van venir a treure el nas gent de tots els partits, a última hora.” Paral·lelament, la relació amb el moviment obrer està marcada pel caràcter individual dels punts de contacte, com el cas, als anys seixanta i setanta, del sindicalista Ramon Puiggròs, un dels fundadors de l'USO, o el cas d'en Dalmau, que era treballador de l'Anònima i que assistia a algunes reunions de l'Associació.

La reivindicació de millores per al barri es portava amb total discreció, sense aixecar gaire rebombori per la ciutat, tal com diu en Marc Galí, “perquè el tema reivindicatiu es portava amb un sentit d'anar directament a parlar directament amb l'Ajuntament. S'aconseguia, però, poca cosa, suposo que com ara (...). Sí que reclamàvem, però no era llançar-se al carrer.” Així, doncs, no creaven cap situació incòmoda per a l'Ajuntament davant de l'opinió pública de la ciutat i el barri, com sí que feien d'altres associacions, segons l'Àngels Closa, “però potser altres associacions eren molt més reivindicatives i potser treien més la gent al carrer. Per exemple, si hi havia algun problema als pisos de Sant Llorenç, anava tothom [de Sant Llorenç] a davant de l'Ajuntament, i això aquí no es podia fer”, sobretot per les franges d'edat de la població del barri, ja que, tot i que s'estava rejuenint amb la construcció de blocs de pisos, Ca n'Aurell continuava sent un indret on predominava la gent gran. Només un cop recorda, en Galí, que es fes una marxa pel carrer: “Quan ens vam constituir, vam fer una petita manifestació, i a partir d'aquí no en vam fer més; sí que vam fer rues, però no en recordo cap, de manifestació.” Tot i això, s'intentava fer propaganda de les accions que feien falta a la plaça de Zamenhof: “Allà on hi ha la drogueria, hi havia una tanca amb un fossat, però la fèiem servir com a mural de propaganda per a reivindicacions, per anunciar la festa, el carnestoltes, manifestacions.” Al costat d'això, els membres de l'Associació de Veïns algun cop van voler pal·liar el mal estat del parc de Sant Jordi, sobretot la seva zona oest, tot netejant les diverses zones del parc perquè estigués en condicions per a la mainada del barri. Era un exemple pedagògic per a la resta de veïns del barri, per tal de fer veure que la col·laboració de tots era clau per a mantenir el barri en condicions, i creant unes bases per a fer-lo prosperar.

Un altre aspecte que cal destacar de l'Associació de Veïns de Ca n'Aurell és el tarannà cultural que impregnaren a totes les seves accions, en què es feia notar l'empremta d'alguns dels seus fundadors, com ara els pintors Floreal Soriguera i Josep Sorolla; l'actriu Maria Dolors Duocastella, o en Marc Galí, endinsat dins del món dels bastoners, entre d'altres. Arriba a dir, aquest últim, que “hi havia més un ambient cultural que d'una associació de veïns”, una visió que, tot i que potser hom pot considerar exagerada, configura un dels pilars d'aquest grup de veïns, que, a part de les reivindicacions del barri, volien donar a aquest una oferta cultural de qualitat que era difícil de rebre a d'altres llocs de la ciutat. Aquest vessant cultural va fer que, en aquells

primers anys, l'Associació, segons Galí, col·laborés més estretament amb l'Associació de l'antic poble de Sant Pere que amb les d'altres barris, amb un caràcter polític més marcat, “perquè culturalment [els de Sant Pere] eren més semblants a nosaltres. Les altres associacions estaven molt enfocades cap a la reivindicació, i nosaltres teníem una vessant cultural més marcada. Arreglàvem coses, però d'una manera diferent dels altres.” De l'Associació de Veïns de Sant Pere, en “Suri” en diu que era “la que estava més ben organitzada, amb uns bons estatuts, etcètera; i quan se celebrava una festa a Sant Pere hi anàvem, i després, quan la fèiem nosaltres, també ens venien a ajudar; (...) la que tenia més importància allà era la Rosa Móra”, una dona que va portar la iniciativa per organitzar el primer carnestoltes de la ciutat després del Franquisme.

L'Associació va organitzar un munt de festes; una d'elles va ser la Festa de la Primavera, que després seria la Festa Major de Ca n'Aurell. Una altra va ser la Cagada del Tió, des del mateix 1977, o la Fira d'Art, dedicada només als molts pintors del barri, on hi trobem en Freixas, l'Òdena, el Víctor Abat, el Martí Ros, en “Suri” o en Sorolla, que compatibilitzava la seva feina de comptable a la fàbrica Sanllehi amb la pintura, o d'altres com el fotògraf Carles Duran. Segons en “Suri”, “es posaven cavallets, quadres i taules des de la plaça del Progrés fins al Portal de Sant Roc, a través del carrer Gutenberg. I al final del dia es feien subhastes, i diners que en sortien anaven a parar a les despeses de l'Associació, per a alguna festa o altres coses.” Aquestes i d'altres festes que mencionarem tenien dos espais que aglutinaven les activitats: la ja citada plaça del Progrés i el parc de Sant Jordi, indret on es disposava de tot l'espai necessari per a qualsevol festivitat. Aquest mateix ús també es veu a les festes majors organitzades per l'Ajuntament dels seixanta i setanta, sobretot quan es va inaugurar l'amfiteatre, a mitjans de la dècada del 1970.

Una altra festivitat, que perdura encara avui, és el Foc de Sant Joan, que es va començar a organitzar a partir de l'Associació. El primer any, a la placeta de Sant Oleguer, però l'Ajuntament la va fer canviar d'ubicació, pel perill d'incendi, i des d'aquell any se celebra als descampats situats al costat del Col·legi França. Fins i tot es va arribar a fer la Festa de la Font, en honor a la font d'estil modernista que s'instal·là a la plaça del Progrés el 1921, quan es va urbanitzar. Segons en Marc Galí, “en comparació amb festes d'altres barris, era un muntatge més cultural, portàvem un grup de música per fer un concert de música clàssica o renaixentista, o bé pel·lícules. La música clàssica no és com ara, que n'hi ha força, aleshores estava molt limitada. De poesies i teatre, també n'havíem fet.” A part de les festes, també s'organitzaven altres activitats per al veïnat, com ara taules rodones sobre les necessitats del barri i les mancances més urgents, com escoles o ambulatoris, o d'altres sobre la tercera edat, la planificació familiar, l'ensenyament o també xerrades de pediatria amb el pediatre Garcia Martín. O bé una assemblea de barri, on es va parlar del projecte d'urbanisme sobre la plaça del Progrés i el parc de Sant Jordi; a partir d'aquella as-

Fig. 5. Cartell de la Festa de la Primavera de l'any 1978.

sembla s'havia de redactar un projecte per presentar a l'Ajuntament, tot i que el ple municipal de 6 de maig del 1977 va aprovar un pressupost de 25 milions per a l'ampliació i millora del parc,²³ i atendre les queixes de diversos veïns sobre alguns temes: “El pas del carrer Beethoven, l'escola de Can Niquet, senyalitzacions de trànsit, sanitat, els porcs del Munill [devia ser alguna granja que hi havia al barri, que no recorden amb exactitud], les rates de la bassa del parc o els resultats d'una enquesta²⁴ passada als veïns sobre problemàtiques del barri.”²⁵

D'altres barris de Terrassa també organitzaven les seves festes majors per tal de donar als barris el que no donava la ciutat, alhora que feien pedagogia de barri i de les lluites que es duïen a terme per a tots els veïns. Un dels barris més consolidats, Can Palet, la celebrava per la festa del seu patró: Sant Josep; al mateix temps, se'n feien al Poble Nou, la Maurina, Sant Llorenç, Ca n'Anglada o les Arenes.

Fins i tot, com diu en Floreal Soriguera, es va fer pedagogia per fer saber, a la gent que vivia entre la Rambla i el carrer d'Arquimedes, que no eren del barri del centre, sinó del de Ca n'Aurell. Aquesta confusió venia donada pel fet que aquesta petita franja del barri, la més antiga, era de la parròquia del Sant Esperit, i no pas de la parròquia del barri, que és la Sagrada Família. És per això, que “vam fer una enquesta per veure si sabien, casa per casa, que eren de Ca n'Aurell, (...) si sabien que existia l'Associació de Veïns, si havien participat en les festes, si havien nascut al barri, perquè va venir molta gent nova, si volien informació, etcètera”.

Tot i l'embranchida de les associacions als anys seixanta, i sobretot als setanta, amb l'estabilització dels vuitanta, en Floreal Soriguera apunta: “Però, anys després, es van anar formant partits polítics i les associacions van passar d'un auge molt important a un declivi, perquè llavors la majoria de dirigents es van separar en partits polítics, i això va ser la causa de la davallada de les associacions.” És a dir, que la gent formada a les associacions, que tenien una representativitat moral a l'interregne del 1977-1979, van passar a ser, els primers anys de democràcia, un viver de futurs polítics, els quals ocuparien els llocs de decisió dels governs locals

democràtics. I, per tant, ara es donava l'oportunitat a la gent, que havia animat els barris, a decidir el futur de la seva ciutat, però, tal com diu la Maria Dolors Duocastella, “estem molt contents, tan de bo haguéssim fet més [en referència a la seva tasca], però tenim uns governants que ens han decebut, els polítics que nosaltres coneixíem pensaven en el poble, però ara sembla que siguin polítics d'ofici a sou”.

D'altra banda, connectant amb les impressions de la Maria Dolors i les sensacions que li queden de la tasca feta pel barri, mostrarem les sensacions i records que van quedar en algun dels entrevistats de la seva tasca pel barri. En el cas d'en Josep Pou, “d'aquells anys em queden una bona amistat i una escola de col·laboració i ciutadania; el que em va marcar més era allò de ser *l'home ciutadà*. I una gran amistat i admiració cap a en ‘Suri’.” L'Àngels Closa remarca que, un cop van plegar ells, “amb la nova junta va quedar gent que ja eren amb nosaltres, com el Crispi, no va ser un trencament total.” O bé la vessant lúdica, que recorda en Marc Galí: “A mi, bàsicament, em queden els records de les festes i de l'art, amb el ‘Suri’ i amb la pintura; i a les juntes, a part dels problemes del barri, es parlava molt d'art, d'exposicions, de concerts. I per a mi era un aspecte nou, que em va interessar molt.”

De l'Associació de Veïns de Ca n'Aurell en destaca, tal com han afirmat els seus companys, la figura de Floreal Soriguera, que va ser des del primer moment el que va representar-la com a president i a la Coordinadora, després Federació d'Associacions de Veïns de Terrassa. Tot i així, tots ells mostren que ningú no va capitalitzar la direcció ni les victòries que s'aconseguien, sinó que, com diu Josep Pou: “Qui va destacar? No va destacar ningú, només en ‘Suri’, perquè assumia tota la responsabilitat, però tots hi vam treballar, (...) però el que s'ha de retratar és l'esperit que hi havia, molt de tots.” A banda de la seva opinió, hi ha un fet que demostra quins eren els dos elements capitals de l'Associació: un era el president, en la persona de Floreal Soriguera, i l'altre, el vicepresident, que era el mateix Josep Pou. A més, tots dos seran, en diferents moments, els representants de l'Associació del barri a la Federació d'Associacions de Veïns de Terrassa.

Abans d'acabar, hom creu interessant de mostrar algunes de les iniciatives que no van arribar a bon port, i que encara s'haurien d'arreglar. Una d'elles ja va començar des dels inicis de l'Associació, que és la lluita perquè l'Ajuntament de Terrassa canviés el nom del carrer de Nicolau Talló, posat després de la Guerra Civil, pel seu nom original, que era el de Newton, i tornar així als orígens del carrer, una peça més al voltant de la plaça del Progrés, rodejada de noms de científics i inventors: Galileu, Arquímedes, Gutemberg, Faraday (antic Torrent del Batlle), Newton (actual Nicolau Talló), Blasco de Garay, Zamenhof, Watt, Galvani i Isaac Peral, entre d'altres. Alhora, en Floreal Soriguera també diu que es va voler fer una

sala a Ca n'Aurell on poguessin exposar els seus pintors, que, com ja hem vist, eren molts, cosa que avui dia encara seria del tot possible. O bé, des de l'Associació, s'havia proposat fer un petit museu o mostra de fotografies permanent, que reflectissin l'evolució del barri des dels seus inicis, sobretot quan a l'Arxiu Tobella es tenen moltes fotografies de Ca n'Aurell que en mostren l'evolució.

Conclusions

Primer que res, cal destacar l'any de constitució de l'Associació, el 1977, en plena Transició, cosa que oferia més seguretat que la que es tenia anys enrere, quan la majoria d'associacions van sorgir, sobretot, a començaments dels setanta, aprofitant les esclertes legals que el franquisme havia deixat. Un altre tret que va marcar l'acció de l'Associació de Veïns de Ca n'Aurell va ser el seu tarannà cultural i el de les festes que organitzaven, com també les taules rodones i xerrades d'índole social per a la gent del barri, que era una oferta cultural més, i en molts casos de qualitat, amb alguna obra de teatre, concerts de música clàssica, trobades d'art i un llarg etcètera, davant de l'oferta terrassenca del moment. Tot i això, no s'ha de deixar d'esmentar l'acció ciutadana col·lectiva dels ca n'aurellencs als anys seixanta i setanta, amb algun dels fets que hem relatat i que van ser una pèrdua per al barri, com el Grup Escolar Torrella, el mal estat del parc de Sant Jordi, que més d'un cop es va netejar a iniciativa dels veïns, o bé la reivindicació d'alguns terrenys dels quals es feia un ús privat, quan el barri anava necessitat d'alguns serveis bàsics.

Una característica que sorgeix d'aquest estudi a partir del relat dels protagonistes és l'excepcionalitat de l'Associació durant la democràcia, ja que no va estar mai inscrita enlloc, mentre aquest grup fundador va ser-hi al capdavant. Totes les formalitzacions arribarien a l'entorn del 1992, quan per fi s'aconseguiria un local, un indret on reunir-se, que sempre havia estat una de les mancances del grup de veïns que treballaven per la millora del barri, utilitzant tot aquest temps les cases de particulars i l'estudi d'en Floreal Soriguera, al carrer d'Arquimedes. Al mateix temps, encara que es van introduir millores al barri, gràcies a la seva lluita i gestió, aquestes no van arribar per la lluita al carrer, sinó que arribaren mitjançant la negociació directa amb el consistori, per tal d'aconseguir semàfors, enllumenat, asfaltat i, fins i tot, una escola. El grup de persones que iniciaren el camí, tot i que eren en altres iniciatives (com en Floreal, que fou president de l'Associació Casal de l'Amistat Catalanocubana de Terrassa, o en Marc Galí, als Bastoners de Terrassa), no van deixar el moviment veïnal per anar a la política, com passà amb moltes de les associacions del moment, que nodriren els partits polítics als primers anys de democràcia.

Aquest treball, com a aproximació al moviment veïnal de Ca n'Aurell, vol servir perquè altra gent s'interessi per l'estudi d'aquest moviment, tan important per a la Catalunya del final del franquisme. I, així, recuperar la memòria d'aquests col·lectius,

que van possibilitar amb la seva tasca el canvi de règim i la millora de les ciutats del nostre país, que ha estat omesa per part dels polítics i després pels estudis que s'han anat fent sobre aquest període tan proper.

Bibliografia

- C. BALLARÍN; J. CASAS; M. MÀRQUEZ. *Ca n'Anglada, la lluita d'un barri. Història social de Ca n'Anglada: el món veïnal, 1950-1995*. Terrassa: Associació de Veïns de Ca n'Anglada, 1996.
- J. COMELLAS; J. J. MONTOLIU. *Història d'un barri de Terrassa*. Terrassa: Associació de Veïns de les Arenes, la Grípia i Can Montllor, 1989.
- Diario de Terrassa*, 20 de desembre del 1977.
- R. DUOCASTELLA. *Estudio socio-económico y de planificación de servicios sociales: Terrassa*. Barcelona: Instituto de Sociología y Pastoral Aplicada (ISPA), 1967. p. 12.
- X. MARCET (coord.). *Història de Terrassa*. Terrassa: Ajuntament de Terrassa, 1987 (Papers de Ciutat; 1).
- R. MARTÍNEZ I MUNTADA. "El moviment veïnal en el tardofranquisme: conflictivitat, identitat obrera i valors alternatius". Dins: PRAT, E. (coord.), *Els moviments socials a la Catalunya contemporània*. Barcelona: Universitat de Barcelona, 2004.
- L. PLANS; M. MÀRQUEZ; J. LL. LACUEVA. *Combat per la llibertat. Memòria de la lluita antifranquista a Terrassa, 1939-1979*, Terrassa: Fundació Torre del Palau, 2007.
- V. VILLATORO; J. LLONCH; S. SABRIÀ. *Terrassa 1964-1977*. Terrassa: Arxiu Tobella, 1981.

Notes

- 1 J. COMELLAS; J. J. MONTOLIU. *Història d'un barri de Terrassa*. Terrassa: Associació de Veïns de les Arenes, la Grípia i Can Montllor, 1989.
- 2 C. BALLARÍN; J. CASAS; M. MÀRQUEZ. *Ca n'Anglada, la lluita d'un barri. Història social de Ca n'Anglada: el món veïnal, 1950-1995*. TERRASSA: ASSOCIACIÓ DE VEÏNS DE CA N'ANGLADA, 1996.
- 3 L. PLANS; M. MÀRQUEZ; J. LL. LACUEVA. *Combat per la llibertat. Memòria de la lluita antifranquista a Terrassa, 1939-1979*. Terrassa: Fundació Torre del Palau, 2007.
- 4 F. BERENQUER; J. COMA. *Terrassa: demografia i evolució urbana*. Terrassa: Ajuntament de Terrassa, 1993, p. 88.
- 5 X. MARCET, "La Segona República", Dins: X. Marcet. *Història de Terrassa*. Terrassa: Ajuntament de Terrassa, 1987, p. 385.
- 6 Estaria situat on hi ha ara els habitatges que es van fer amb motiu del Congrés Eucarístic de Barcelona. Fóra bo apuntar, també, que en alguns indrets es pot veure escrit "el barri de la Sagrada Família", tot i que la denominació no ha tingut cap continuïtat.
- 7 Per a saber-ne més, vegeu: R. Alzamora. "Crònica de la parròquia de la Sagrada Família de Terrassa". Terrassa: edició pròpia, 1975.
- 8 Va rebre aquest nom de la persona que va donar els terrenys per construir-hi l'escola, Antoni Torrella, que també té un carrer dedicat.

- 9 R. DUOCASTELLA. *Estudio socio-económico y de planificación de servicios sociales: Terrassa*. Barcelona: Instituto de Sociología y Pastoral Aplicada (ISPA), 1967, p. 12.
- 10 Les gravacions de les entrevistes han estat dipositades a l'Arxiu Històric Comarcal de Terrassa, al fons anomenat "Associació de Veïns de Ca n'Aurell". Les entrevistes han estat transcrites; tanmateix, al final del treball només hi figura un annex amb una fitxa personal de cada entrevistat.
- 11 C. BALLARÍN; J. CASAS; M. MÁRQUEZ. *Ca n'Anglada, la lluita d'un barri. Història social de Ca n'Anglada: el món veïnal, 1950-1995*. Terrassa: Associació de Veïns de Ca n'Anglada, 1996, p. 142.
- 12 R. MARTÍNEZ MUNTADA. "El moviment veïnal en el tardofranquisme: conflictivitat, identitat obrera i valors alternatius". Dins: PRAT, E. (coord.). *Els moviments socials a la Catalunya contemporània*. Barcelona: Universitat de Barcelona, 2004, p. 77.
- 13 V. VILLATORO; J. LLONCH; S. SABRIÀ. *Terrassa 1964-1977*. Terrassa: Arxiu Tobella, 1981, p. 14.
- 14 *Diario de Terrassa*, 20 de desembre del 1977.
- 15 V. VILLATORO; J. LLONCH; S. SABRIÀ. *Op. cit.*, p. 244
- 16 V. VILLATORO; J. LLONCH; S. SABRIÀ. *Op. cit.*, P. 291.
- 17 V. VILLATORO; J. LLONCH; S. SABRIÀ. *Op. cit.*, 289.
- 18 De bon començament només se n'havien d'escollir sis, però un empat va forçar a crear una altra vocalia.
- 19 *Diario de Terrassa*, 20 de desembre del 1977.
- 20 Escrit d'Àngels Closa per a la revista local *Al Vent* (febrer del 1978).
- 21 X. MARCET I GISBERT (COORD.). *Història de Terrassa*. Terrassa: Ajuntament de Terrassa, 1987 (Papers de Ciutat; 1), p. 492.
- 22 V. VILLATORO; J. LLONCH; S. SABRIÀ. *Op. cit.*, p. 41.
- 23 V. VILLATORO; J. LLONCH; S. SABRIÀ. *Op. cit.*, p. 321.
- 24 Més endavant tornarà a ser citada; tanmateix, ningú no sap on són els resultats i les enquestes efectuades. Possiblement, tal com s'ha dit abans, apareixeran un cop s'hagi ordenat tota la documentació que pugui sorgir de la molt diversa que conserva en Floreal Soriguera.
- 25 Fons privat de l'Àngels Closa i Marc Galí. Full de propaganda de l'acte, sense data.